

MINERALER I SANDEFJORDSOMRÅDET, II

VØRA, Vesterøya.

Forekomsten utgjøres av to pegmatittganger som begge er forholdsvis grovkornet. Den nedre gangen er størst, og kan følges i enlengde av ca. 40 m. Den nordlige delen av pegmatittene er fattig på mørke mineraler, mens man litt lenger syd finner en del ægirin.

Orthoklas, $\text{KA1Si}_3\text{O}_8$, opptrer sjelden i velutviklede krystaller, men i opptil 20 cm store grovkrystallinske masser. Fargen er brun- til gulaktig. Den kan inneholde grove årer av albitt.

Barkevikkitt, $(\text{Na}, \text{K})\text{Ca}_2(\text{Fe}, \text{Mg}, \text{Ti})_5(\text{Al}, \text{Si})_8\text{O}_{22}(\text{OH})_2$, Finnes rikelig i gode krystaller i feltspåt, samt i mer uregelmessige krystallsammenvoksninger. Den opptrer hyppigst i den nordlige delen av den nedre pegmatitten. Fargen er svart, med brunaktig strek.

Det finnes også en annen amfibol i forekomsten som har en tydelig blåaktig strek, muligens arfvedsonitt.

Ægirin, $\text{NaFeSi}_2\text{O}_6$, forekommer i store, velutviklede krystaller, ofte også sammenvokst i store aggregater av grove krystaller. Fargen er mørk grønn til nesten svart.

Kvarts, SiO_2 , er forholdsvis vanlig i den øvre pegmatitten. Den ses vanligvis i uregelmessige masser, men danner også gode krystaller. Mineraliet er hvitt til røykfarget.

Ænigmatitt, $\text{Na}_2\text{Fe}_5\text{TiSi}_6\text{O}_{20}$, opptrer i hodestore, uregelmessige masser i pegmatittene. Fargen er svart med en karakteristisk brunrød strek. Ænigmatitten er ofte omvandlet til en sprø, brunaktig masse.

Albitt, $\text{NaAlSi}_3\text{O}_8$, forekommer utkrystallisert på druserom i orthoklas, både i den øvre og nedre pegmatitten. Fargen varierer fra hvit til fargeløs. Den opptrer av og til i centimeter-store plateformige "cleavelandittliknende" krystaller.

Magnetitt, FeFe_2O_4 , finnes i mindre mengder i dårlig utviklede krystaller.

Astrophyllitt, $(\text{K}, \text{Na})_3(\text{Fe}, \text{Mn})_7\text{Ti}_2\text{Si}_8\text{O}_{24}(\text{O}, \text{OH})_7$, er funnet i mer eller mindre velutviklede krystaller sammen med plåteformig utviklet albitt i hulrom mellom ægirinkrystaller og delvis innvokst i denne.

Elpiditt, $\text{Na}_2\text{ZrSi}_6\text{O}_{15} \cdot 3\text{H}_2\text{O}$, er forholdsvis vanlig i disse pegmatittene. Den opptrer i brungule, fibrige masser i druserom i orthoklas og ægirin. Den er ofte litt forvitret. Det er også funnet noen få velutviklede trillingkrystaller av et mineral som kan minne om elpiditt.

Apatitt, $\text{Ca}_5(\text{PO}_4)_3(\text{F}, \text{Cl}, \text{OH})$, sitter vanligvis i ænigmatitt. Den er funnet i opptil blyanttykke, flere centimeter lange krystaller som er avsluttet etter basisplanet. Fargen er grønnlig i friske partier. Den er ofte omgitt av et brunt hylster av omvandlingsprodukter.

Lepidomelan, $\text{K}(\text{Mg}, \text{Fe})(\text{Al}, \text{Fe})\text{Si}_3\text{O}_{10}(\text{OH}, \text{F})_2$, opptrer meget sparsomt i forekomsten.

Zircon, $ZrSiO_4$, forekommer i små mengder i gulbrune, dårlig utviklede krystaller.

Pyrochlor, $(Na, Ca)_2Nb_2O_6(OH, F)$, opptre sjelden i krystaller, derimot i centimeter - store uregelmessige masser i ægirin.

I tillegg til disse mineralene er det funnet små mengder calcitt og et fargeløst klorittmineral.

Når det gjelder krystallasjonsrekkefølgen kan vi lett slutte oss til at apatitt, barkevikitt, ægirin og zircon må ha krystallisert ut tidlig, mens ænigmatitt, kvarts og elpiditt må tilhøre senere dannelser.

Krystallasjonsrekkefølgen for mineralene på de larvikittiske og nefelin-syenittiske pegmatittgangene er forøvrig diskutert av W.C. Brøgger i "Die Mineralien der Südnorwegischen Augit- und Nephelinsyenite", Leipzig, 1890.

Ragnar Hansen
Svein-A. Berge